

Підводячи итог, можна сказати, що в разі сприйняття першого підходу нашої правової системою, можна говорити про ймовірнісний характер прийнятих судом рішень і про відсутність розумних сумнівів як найвищої досяжимої ступеня ймовірності. В разі схвалення до другого підходу, дана концепція повинна бути видалена з УПК, як атавізм середньовікової епохи.

Список использованных источников

1. M. W. Shealy Jr., «A reasonable doubt about 'reasonable doubt,'» Oklahoma Law Rev., vol. 65, no. 225, pp. 225–302, 2013.
2. J. Q. Whitman, The Origins of Reasonable Doubt: Theological Roots of the Criminal Trial. Yale University Press, 2008.
3. B. J. Shapiro, Beyond Reasonable Doubt and Probable Cause: Historical Perspectives on the Anglo-American Law of Evidence. University of California Press, 1991.

КІПЕР О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри кримінального процесу

ВНУТРІШНЄ ПЕРЕКОНАННЯ СЛІДЧОГО ЯК ПІДґРУНТЯ ЙОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ

Внутрішнє переконання в процесуальній науці розглядається в різних аспектах: як метод, спосіб чи принцип оцінки доказів або як її результат. Так, С. М. Смоков розглядає внутрішнє переконання як специфічний стан сформованого професійного знання в свідомості слідчого, коли він вважає зібрані у справі докази достатніми для прийняття рішення, є впевненим у правильності свого висновку і готовий до відповідних практичних дій — прийняття рішення відповідно до отриманих знань [1, с. 4].

На наш погляд, внутрішнє переконання слідчого слід розглядати і як принципове положення, що складає підґрунтя для формування його процесуальної самостійності у кримінальному провадженні. Безумовно, слідчий оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом (ст. 94 КПК).

Внутрішнє переконання в межах оцінки доказів як процесуальна категорія відрізняється тим, що слідчий, приймаючи рішення у провадженні, визначає своє особисте ставлення до сукупості доказів та їх

процесуальних джерел з точки зору їх допустимості, належності, достовірності і достатності, на підставі чого потім робить висновок про наявність або відсутність фактичних підстав для прийняття процесуальних рішень у кримінальному провадженні. Внутрішнє переконання зазначається у законі як виняткова компетенція особи, яка здійснює провадження. З такої позиції внутрішнє переконання розуміється в теорії доказів як самопереконання, формування власного погляду на фактичні обставини справи [2, с. 475].

У психологічному плані внутрішнє переконання являє собою певний стан свідомості, в основі якого лежать знання, здобуті при розслідуванні злочину, професійні знання, соціальна позиція слідчого. Взаємодія цих елементів утворює виникнення внутрішнього переконання, визначає його змістовний бік. Переконання являє собою результат розвитку певних психічних процесів, розумових операцій, психічних станів. У його структурі розрізняють такі елементи: знання, почуття, впевненість, суб'єктивне ставлення до фактів (позитивне чи негативне), суб'єктивність, готовність діяти [3, с. 223].

Своєрідною підвалиною внутрішнього переконання слідчого є його правосвідомість, алже обсяг набутих індивідуальних знань виступає в якості вихідного матеріалу для розумових операцій. Правосвідомість дозволяє слідчому попередити спроби протиставити вимоги законності і доцільності, допомагає застосувати закон відповідно до конкретних обставин справи, запобігти упередженому ставленню до доказів [4, с. 100].

Як стверджує О. С. Радутна, між процесуальною самостійністю слідчого, його внутрішнім переконанням і правосвідомістю є тісний та нерозривний зв'язок [5, с. 4]. Такий зв'язок, на нашу думку, має безпосередній характер, оскільки слідчий, при реалізації ним своїх повноважень приймає процесуальні рішення ґрунтуючись на своєму внутрішньому переконанні та правосвідомості, тим самим проявляє свою процесуальну самостійність і павпаки. Таким чином, говорячи про процесуальну самостійність слідчого, необхідно відмітити його першооснову внутрішнє переконання.

На підставі правової вимоги оцінки доказів за внутрішнім переконанням як принципового положення кримінального провадження, забезпечується процесуальна самостійність слідчого, шляхом самостійної реалізації ним своїх процесуальних повноважень як у процесі доказування, так і в процесі прийняття кримінально-процесуальних рішень, оскільки сформоване внутрішнє переконання набуває для слідчого суб'єктивного значення і є результатом його оціпочної діяльності, яким слідчий керується у своїй процесуальній діяльності. Це основа на якій повинна будуватися і реалізовуватися процесуальна самостійність слідчого у досудовому провадженні.

Відповідно до вимог КПК слідчий є самостійним і вільним у використанні своїх прав у межах та у спосіб, передбачених КПК (ст. 26),

здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється (ч. 5 ст. 40), самостійно оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів — з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ч. 1 ст. 94). Зазначені вимоги в свою чергу гарантують об'єктивність та неупередженість внутрішнього переконання слідчого, яке повинно забезпечувати законне, обґрунтоване та справедливе розслідування кримінального провадження.

Внутрішнє переконання має відповідати певним вимогам: 1) виходити з всебічного, повного і неупередженого розгляду всіх обставин кримінального провадження; 2) базуватися на доказах, зібраних у встановленому законом порядку; 3) докази мають бути перевіреними з точки зору належності, допустимості, достовірності; 4) кожний доказ має бути розглянутий окремо та в сукупності з іншими доказами; 5) ґрунтуватися на положеннях кримінально-процесуального законодавства.

Таким чином, внутрішнє переконання слідчого є проявом формування його суб'єктивного погляду на фактичні обставини справи, визначення особистого ставлення до сукупності доказів та їх процесуальних джерел з позиції достовірності, допустимості, належності й достатності. При цьому слідчий повинен усунути будь-які сумніви щодо цих питань, оскільки вони можуть впливати на стан невпевненості в правильності зроблених висновків і на обґрунтованість прийнятих процесуальних рішень.

Список використаних джерел

1. Смоков С. М. Внутрішнє переконання слідчого і його роль при прийнятті процесуальних рішень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С. М. Смоков. – К., 2002. – 20 с.
2. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Под ред. Н. В. Жогина. М.: Юрид. лит., 1973. – 736 с.
3. Малышев Ю. Г. О структуре убеждения как философско-социологической категории // Научные труды Иркутского института народного хозяйства. Иркутск, 1967. – Выпуск № 4. – С. 223.
4. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: Монографія. – К.: НАВСУ, 2005. – 272 с.
5. Ралутная Е. С. Понятие процессуальной самостоятельности следователя; её содержание и характеристика // Предварительное следствие и прокурорский надзор: Сборник научных трудов. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1990. – С. 3–6.